

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/40/2008

NIE MA JAK RODZINA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MARZEC 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

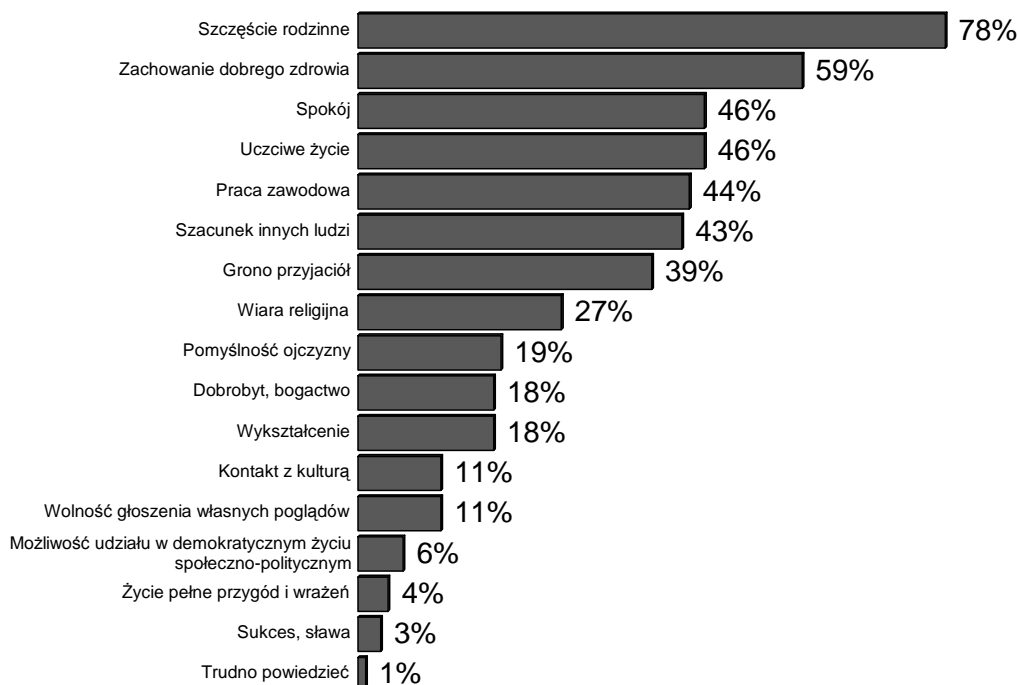
Współczesne polskie rodziny dotyka wiele niepokojących zjawisk i przeobrażeń. Wyraża się to m.in. w istotnym wzroście wskaźnika rozwodów i separacji, zwiększonej liczbie rodziców samotnie wychowujących dzieci, opóźnianiu decyzji matrymonialnych, wstrzymywaniu się od prokreacji lub całkowitej rezygnacji z posiadania dzieci, wzroście liczby jednoosobowych gospodarstw domowych czy też coraz większej popularności związków nieformalnych. Mimo to – jak wynika z deklaracji – dla Polaków ta podstawowa komórka życia społecznego ma wciąż ogromne znaczenie.

RODZINA JAKO WARTOŚĆ

Wśród najważniejszych wartości, którymi – według własnych deklaracji – Polacy kierują się w swoim codziennym życiu, to właśnie szczęście rodzinne zajmuje bezkonkurencyjne pierwsze miejsce. W ostatnim badaniu¹ wskazało na nie w tym kontekście ponad trzy czwarte ogółu ankietowanych (78%). Na drugiej pozycji (z liczbą wskazań mniejszą o 19 punktów – 59%) znalazło się zdrowie, a na trzecim *ex aequo* spokój oraz uczciwe życie (do najważniejszych wartości zaliczyła je blisko połowa respondentów – po 46%). Mniej więcej dwie piąte Polaków za istotne w swoim życiu uznało pracę zawodową (44%), szacunek innych ludzi (43%) oraz grono przyjaciół (39%), a ponad jedna czwarta (27%) wskazała wiarę religijną. Za stosunkowo najmniej ważne z perspektywy codziennej egzystencji badani uznali: udział w demokratycznym życiu społeczno-politycznym (6% wskazań), życie pełne przygód i wrażeń (4%) oraz sukces i sławę (3%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (213) zrealizowano w dniach 1–4 lutego 2008 roku na liczącej 1137 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. LUDZIE KIERUJĄ SIĘ RÓŻNYMI WARTOŚCIAMI W ŻYCIU. Z PODANEJ NA KARCIE LISTY PROSZĘ WSKAZAĆ NIE WIĘCEJ NIŻ PIĘĆ WARTOŚCI, KTÓRE UWAŻA PAN(I) ZA NAJWAŻNIEJSZE W SWOIM CODZIENNYM ŻYCIU

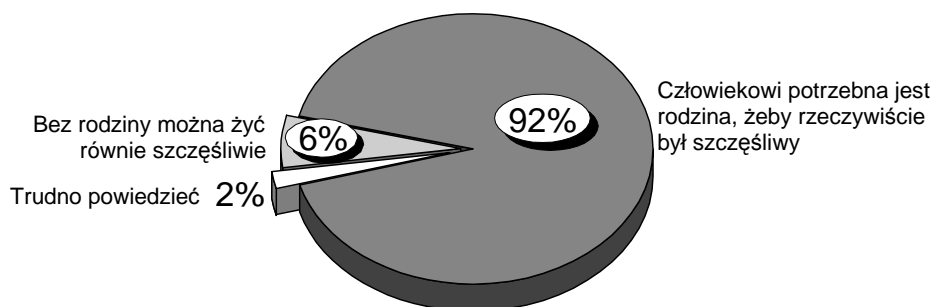
* Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wskazywać różne wartości

Jak się okazuje, istotę szczęścia rodzinnego jako podstawową wartość częściej akcentują kobiety (83%) niż mężczyźni (72%). Podkreślanie znaczenia rodziny wzrasta ponadto wraz z wykształceniem respondentów (zob. tabele aneksowe). W grupach społeczno-zawodowych jest to szczególnie widoczne wśród pracowników umysłowych niższego szczebla (90% wskazań), kadry kierowniczej i inteligencji (85%) oraz pracujących na własny rachunek (83%), a w przypadku biernych zawodowo – wśród gospodyń domowych (88%).

ZNACZENIE RODZINY W ŻYCIU

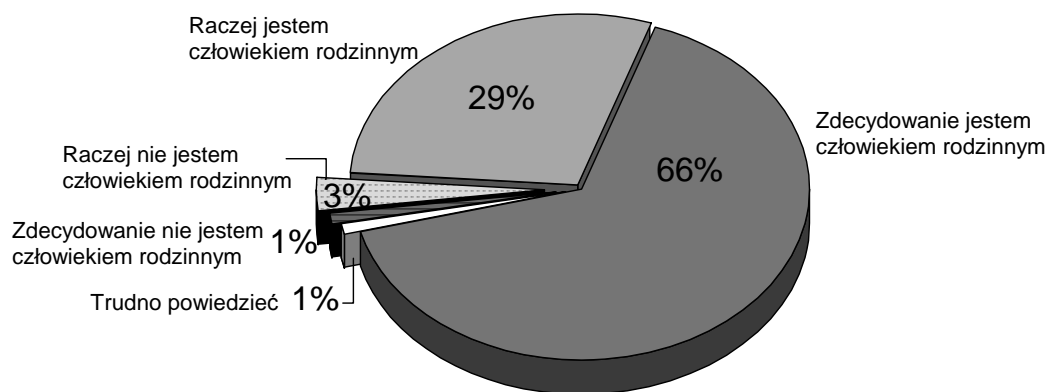
W Polsce niemal powszechne jest przekonanie (92% wskazań), że do prawdziwego szczęścia człowiek potrzebuje rodziny. Tylko sześciu na stu ankietowanych (6%) sądzi, że bez rodziny można żyć równie szczęśliwie.

RYS. 2. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY CZŁOWIEKOWI POTRZEBNA JEST RODZINA, ŻEBY RZECZYWIŚCIE BYŁ SZCZĘŚLIWY, CZY RACZEJ UWAŻA PAN(I), ŻE BEZ RODZINY MOŻNA ŻYĆ RÓWNIE SZCZĘŚLIWIE?

Jeżeli chodzi o przywiązanie do rodziny, to aż dwie trzecie Polaków (66%) deklaruje, że to właśnie wśród najbliższych najchętniej spędzają czas, uznając się tym samym za osoby zdecydowanie rodzinne. Niespełna co trzeci badany (29%) zalicza się w tym względzie do raczej rodzinnych, a jedynie czterech na stu (4%) przyznaje, że przebywanie z rodziną nie ma dla nich specjalnego znaczenia (z tego tylko co setny uznaje się za zdecydowanie antyrodzinne).

RYS. 3. CZY MÓGŁBY/MOĞŁABY PAN(I) POWIEDZIEĆ O SOBIE, ŻE JEST PAN(I) CZŁOWIEKIEM RODZINNYM, KTÓRY NAJCHEŃTNIJ SPĘDZA CZAS Z RODZINĄ, CZY RACZEJ NIE?

Znaczenie przypisywane rodzinie jest wyraźnie zróżnicowane ze względu na takie czynniki, jak: płeć respondentów, ich wiek, stan cywilny, poziom religijności, a w mniejszym stopniu – z uwagi na ich poglądy polityczne. Z uzyskanych deklaracji wynika, że wyraźnie częściej miano osób zdecydowanie rodzinnych przypisują sobie kobiety

niż mężczyźni. Zaliczanie siebie do takich osób istotnie wzrasta wraz z wiekiem ankietowanych, jest tym częstsze, im większa częstotliwość uczestnictwa w praktykach religijnych. Ze względu na stan cywilny do stosunkowo najbardziej rodzinnych zaliczają się wdowcy oraz osoby pozostające w związku małżeńskim. Najrzadziej natomiast miano zdecydowanie rodzinnych przypisują sobie respondenci stanu wolnego, a tylko nieznacznie częściej osoby rozwiedzione.

Tabela 1

Cechy socjodemograficzne respondentów	Czy mógłby/mogłaby Pan(i) powiedzieć o sobie, że jest Pan(i) człowiekiem rodzinnym, który najchętniej spędza czas z rodziną, czy raczej nie?				
	Zdecydowanie jestem człowiekiem rodzinnym	Raczej jestem człowiekiem rodzinnym	Raczej nie jestem człowiekiem rodzinnym	Zdecydowanie nie jestem człowiekiem rodzinnym	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Płeć					
Kobiety	77	21	1	0	0
Mężczyźni	55	38	5	1	2
Wiek					
18–24 lata	41	47	10	2	1
25–34	55	38	3	1	2
35–44	67	29	2	0	1
45–54	73	23	3	0	0
55–64	75	23	1	1	1
65 lat i więcej	84	15	1	0	0
Stan cywilny					
Kawaler/panna	38	48	9	1	4
Żonaty/mężatka	76	23	1	0	0
Rozwiedziony/a	46	45	7	2	0
Wdowiec/wdowa	86	13	0	0	1
Udział w praktykach religijnych					
Kilka razy w tygodniu	87	13	0	0	0
Raz w tygodniu	70	27	2	1	0
1–2 razy w miesiącu	61	33	3	0	3
Kilka razy w roku	59	34	6	0	1
W ogóle nie uczestniczy	51	36	8	3	2
Poglądy polityczne					
Lewica	60	35	3	2	0
Centrum	65	31	3	1	1
Prawica	66	29	3	0	1
Trudno powiedzieć	71	23	3	0	2

Inny czynnik, który w istotny sposób wpływa na określanie znaczenia rodziny w życiu Polaków, stanowią doświadczenia wyniesione z domu rodzinnego. Jak się okazuje, istnieje ścisła zależność między znaczeniem przypisywanym rodzinie przez rodziców respondentów a tym, które obecnie oni sami jej nadają (współczynnik korelacji r Pearsona = 0,492; $p = 0,01$).

Jak wynika z badań, ankietowani przypisują rodzinie nawet minimalnie większe znaczenie, niż – w ich odczuciu – czynili to lub czynią ich rodzice. Posługując się skalą od 1 do 10, na której 1 oznacza, że rodzina w ogóle nie jest ważna w życiu, a 10 – że jest ona bardzo ważna, aż 78% badanych wyrażając swoją opinię wskazało na najwyższą notę. Co piąty respondent (20%) uznał rodzinę za istotną, choć nie najważniejszą (punkty 7–9), a tylko nieliczni (2%) wybierali wartości oscylujące wokół środka skali (punkty 5 i 6), wskazując tym samym na przeciętne znaczenie wartości rodzinnych w swoim życiu.

Próbując ocenić znaczenie przypisywane rodzinie przez własnych rodziców badani również najczęściej (74%) wybierali najwyższą wartość na skali.

Tabela 2

Punkty na skali, gdzie 1 oznacza, że rodzina w ogóle nie jest ważna w życiu, a 10 – że jest ona bardzo ważna	Odsetki respondentów wskazujących znaczenie rodziny	
	w ich życiu	w życiu ich rodziców
1 – w ogóle nieważna	0	0
2	0	0
3	0	0
4	0	1
5	1	2
6	1	1
7	3	2
8	7	8
9	10	10
10 – bardzo ważna	78	74
Trudno powiedzieć	0	2

Generalnie jednak punkty wskazywane przez respondentów dla zobrazowania znaczenia rodziny w ich życiu w największym stopniu odpowiadają tym, które wybierali próbując określić istotę rodziny w życiu swoich rodziców.

Tabela 3

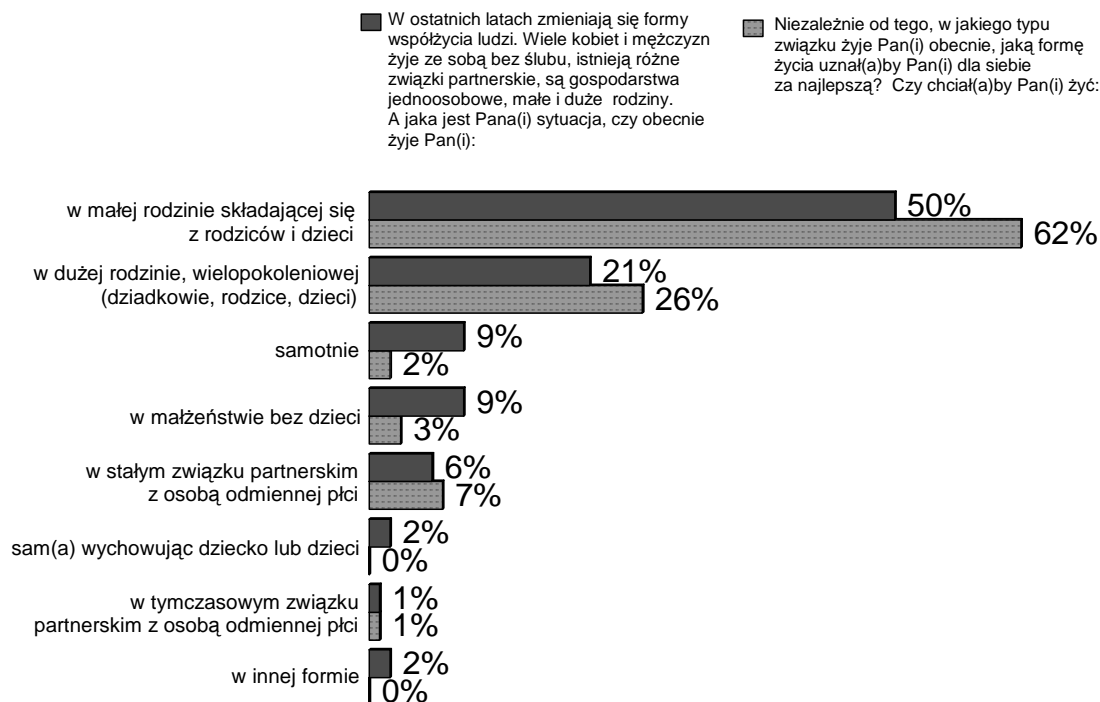
Na ile rodzina ważna jest w Pana(i) życiu?	Na ile rodzina jest lub była ważna w życiu Pana(i) rodziców?			
	Punkty na skali 1–10			
Punkty na skali 1–10	1–4	5–6	7–9	10
	w procentach			
5–6	6	44	39	11
7–9	2	3	67	28
10	0	2	9	88

PREFEROWANE I REALIZOWANE MODELE ŻYCIA RODZINNEGO

Najpopularniejszy model życia rodzinnego w Polsce to mała rodzina, złożona z rodziców i dzieci. W takiej formie – według własnych deklaracji – żyje obecnie połowa Polaków (50%). Jedna piąta (21%) tworzy szerszy krąg rodzinny, w skład którego wchodzi dziadkowie, rodzice i dzieci. Blisko co dziesiąty respondent (9%) reprezentuje jednoosobowe gospodarstwo domowe. Taki sam odsetek (9%) stanowią gospodarstwa złożone z dwojga małżonków nieposiadających dzieci. Sześciu na stu Polaków (6%) żyje obecnie w stałym związku partnerskim z osobą odmienną płci, a tylko nieliczni mieszkają sami wychowując dziecko lub dzieci (2%) czy też żyją w tymczasowym związku partnerskim z osobą odmienną płci (1%) lub w jeszcze innej formie związku (2%).

Mimo iż preferowane modele w znacznym stopniu odpowiadają faktycznie realizowanym formom współżycia, w niektórych przypadkach wyraźnie odbiegają od rzeczywistości. Blisko dwie trzecie ankietowanych (62%) za najodpowiedniejszy dla siebie model rodziny uznaje małżeństwo z dziećmi. Co czwarty (26%) chciałby żyć w dużej rodzinie wielopokoleniowej, a co czternasty (7%) najchętniej widziałby siebie w stałym związku partnerskim z osobą odmienną płci. Tylko w nielicznych przypadkach Polacy opowiadają się za małżeństwem bez dzieci (3%), życiem samotnym (2%) lub za tymczasowym związkiem partnerskim z osobą odmienną płci (1%). Nie znajduje natomiast entuzjastów samotne wychowywanie dziecka lub dzieci, a także życie w innych formach związku.

RYS. 4. REALIZOWANE I PREFEROWANE MODELE ŻYCIA RODZINNEGO

Jak się okazuje, ci którzy żyją samotnie, najczęściej (56%) chcieliby stanowić rodzinę złożoną z małżonków i dzieci (tylko co szóstemu z nich – 16% – odpowiada obecna sytuacja). Badani tworzący wielopokoleniowe gospodarstwa domowe w większości (67%) nie wyobrażają sobie innej formy, choć ponad jedna czwarta z nich (28%) tęskni za życiem w nieco mniejszej rodzinie – złożonej wyłącznie z rodziców i dzieci. Taki właśnie model najbardziej odpowiada tym, którzy go realizują (81%), choć w tym wypadku z kolei stosunkowo duża grupa (12%) marzy o życiu w jeszcze szerszym kręgu rodzinnym. Wśród małżeństw nieposiadających dzieci obecna forma życia satysfakcjonuje jedynie niespełna co czwarte z nich (23%), większość (54%) chciałaby powiększyć swoją rodzinę o potomstwo, a ponad jedna piąta (22%) pragnęłaby stworzenia trzypokoleniowego gospodarstwa. Osobom samotnie wychowującym dzieci marzy się najczęściej (52%) życie w małej rodzinie, nieco rzadziej zaś w konkubinacie (21%) lub w rodzinie wielopokoleniowej (19%). Obecna sytuacja zadowala tylko 3% tej grupy ankietowanych. Stosunkowo najbardziej podzieleni w preferencjach są osoby żyjące w stałym związku partnerskim z osobą odmienną płci. Dwie piąte z nich (41%) za najlepszą uważa taką właśnie formę związku, lecz tyle samo osób (41%) wolałoby tworzyć rodzinę złożoną z małżonków i dzieci. Rodzice plus dzieci

to też najczęściej preferowany model rodziny przez tych, którzy obecnie żyją w innych niż wymienione formach związków.

Tabela 4

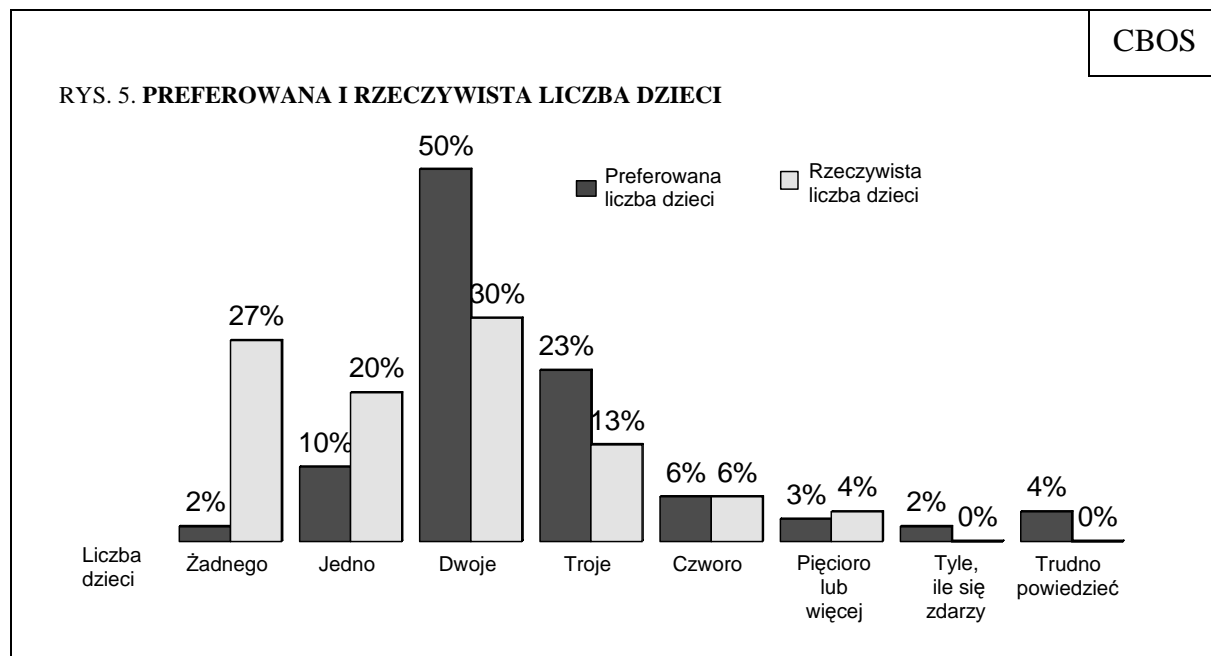
W ostatnich latach zmieniają się formy współżycia ludzi. Wiele kobiet i mężczyzn żyje ze sobą bez ślubu, istnieją różne związki partnerskie, są gospodarstwa jednoosobowe, małe i duże rodziny. A jaka jest Pana(i) sytuacja, czy obecnie żyje Pan(i):	Niezależnie od tego, w jakiego typu związku żyje Pan(i) obecnie, jaką formę życia uznał(a)by Pan(i) dla siebie za najlepszą? Czy chciał(a)by Pan(i) żyć:						
	samotnie	w dużej rodzinie, wielopokoleniowej (dziadkowie, rodzice, dzieci)	w małej rodzinie składającej się z rodziców i dzieci	w małżeństwie bez dzieci	sam(a) wychowując dziecko lub dzieci	w stałym związku partnerskim z osobą odmienną płci	w innej formie
	w procentach						
– samotnie	16	19	56	3	0	4	2
– w dużej rodzinie, wielopokoleniowej (dziadkowie, rodzice, dzieci)	1	67	28	0	0	4	0
– w małej rodzinie składającej się z rodziców i dzieci	1	12	81	1	0	5	0
– w małżeństwie bez dzieci	0	22	54	23	0	1	0
– sam(a) wychowując dziecko lub dzieci	0	19	52	0	3	21	5
– w stałym związku partnerskim z osobą odmienną płci	2	14	41	2	0	41	0
– w innej formie	4	20	56	0	0	15	5

POTRZEBY PROKREACYJNE

Niemal wszyscy dorośli Polacy (94%) wyrażają chęć posiadania potomstwa. Jedyne dwie osoby na sto (2%) wołałyby pozostać bezdzietne, a 4% odmawia udzielenia odpowiedzi na pytanie o preferowaną liczbę potomstwa. Największa grupa respondentów (50%) deklaruje chęć posiadania dwójki dzieci, niemal co czwarty (23%) chciałby mieć troje dzieci, a co dziesiąty (10%) pragnie jedyńka. Zdecydowanie rzadziej Polacy marzą o rodzinie wielodzietnej. Tylko sześciu na stu badanych (6%) za idealną liczbę potomstwa uznaje czworo dzieci, a o połowę mniej (3%) chciałoby mieć co najmniej piątkę potomstwa. Losowi pozostawia liczbę dzieci 2% ankietowanych.

Preferowana liczba potomstwa w znacznym stopniu odbiega od faktycznie posiadanej. Jak wynika z deklaracji, obecnie ponad jedna czwarta dorosłych Polaków (27%) pozostaje

bezdzienna, jedna piąta ma jedno dziecko, niespełna jedna trzecia (30%) – dwójkę, a jedna ósma (13%) – trójkę. Czworo dzieci ma jedynie 6% ankietowanych, a pięcioro lub więcej – zaledwie 4%.

Jak wynika z deklaracji respondentów, w grupie osób w wieku od 18 do 24 lat nieposiadanie dzieci jest niemal powszechne (dotyczy 89% badanych). Dzieci nie ma też blisko połowa ankietowanych w wieku od 25 do 34 lat (47%) oraz co dziewiąty respondent (11%) mieszczący się w przedziale wiekowym od 35 do 44 lat. Natomiast więcej niż dwójkę potomstwa ma zaledwie co dwudziesty Polak w wieku od 25 do 34 lat (5%), mniej więcej co czwarty w wieku od 35 do 44 lat (28%), co trzeci w wieku od 45 do 54 lat (30%) oraz od 55 do 64 lat (32%), a także ponad dwie piąte (43%) tych, którzy ukończyli 65 lat.

Tabela 5

Wiek respondentów	Ile dzieci faktycznie Pan(i) ma lub miał(a)?					
	Żadnego	Jedno	Dwoje	Troje	Czworo	Pięcioro lub więcej
	w procentach					
18–24 lata	89	9	2	0	0	0
25–34	47	30	18	2	3	0
35–44	11	24	37	17	8	3
45–54	8	24	38	19	8	3
55–64	7	20	42	18	7	7
65 lat i więcej	4	10	43	24	10	9

Jak się jednak okazuje, ci, którzy obecnie nie posiadają potomstwa lub mają jedno dziecko, najczęściej chcieliby być rodzicami dwójki dzieci. Bezdzielnosć odpowiada zaledwie co dwudziestemu (5%) spośród nieposiadających potomstwa, a jedno dziecko jest satysfakcjonujące dla ponad jednej czwartej (28%) spośród tych, którzy wychowują lub wychowali jedynaka. Ci, którzy mają dwoje lub troje dzieci, zazwyczaj uznają za optymalną posiadaną liczbę potomstwa. Również mający czworo dzieci w większości (57%) są ich liczbą usatysfakcjonowani, chociaż jedna czwarta z nich (25%) wołałaby mieć mniej liczne potomstwo. O mniejszej liczbie dzieci mówi też co trzeci respondent (34%) spośród posiadających co najmniej piątkę potomstwa. Jednak i w tym przypadku przeważają osoby zadowolone z liczby posiadanych dzieci (39%), a co piąty z tej grupy (20%) wychodzi z założenia, że nie powinno się specjalnie ograniczać liczby potomstwa i należy wychować tyle dzieci, ile los przyniesie.

Tabela 6

Ile dzieci Pan(i) ma lub miał(a)?	Niezależnie od tego, jaki jest Pana(i) stan cywilny, w jakim jest Pan(i) wieku, a także czy ma Pan(i) dzieci czy też nie, proszę powiedzieć – ile dzieci chciał(a)by Pan(i) mieć w swoim życiu?							
	Żadnego	Jedno	Dwoje	Troje	Czworo	Pięcioro lub więcej	Tyle, ile się zdarzy	Trudno powiedzieć
	w procentach							
Żadnego	5	9	58	13	4	2	1	7
Jedno	4	28	51	12	1	0	1	4
Dwoje	0	6	70	17	4	1	1	1
Troje	0	2	16	77	1	2	1	1
Czworo	0	3	9	13	57	9	6	3
Pięcioro lub więcej	0	0	10	12	12	39	20	7

Wydaje się, że tendencja do ograniczania liczby potomstwa, dająca się zauważyć w ostatnich latach, jest w odwrocie, a przynajmniej nieco wyhamowuje. Wskazują na to zarówno faktyczne dane dotyczące liczby urodzeń (wskaźniki GUS), jak i nieznaczne zmiany w mentalności Polaków, związane nie tylko z potrzebą posiadania potomstwa, ale też z preferencjami dotyczącymi jego liczby. W ciągu ostatnich dwóch lat bardzo nieznacznie zmalął odsetek osób w ogóle niezainteresowanych posiadaniem dzieci oraz tych, którzy chcieliby mieć jedynaka, natomiast wzrosła liczba badanych preferujących trójkę potomstwa.

Tabela 7

Niezależnie od tego, jaki jest Pana(i) stan cywilny, w jakim jest Pan(i) wieku, a także czy ma Pan(i) dzieci czy też nie, proszę powiedzieć – ile dzieci chciał(a)by Pan(i) mieć w swoim życiu?	Wskazania respondentów według terminów badań				
	IX 1996	II 2000	V 2004	II 2006	II 2008
	w procentach				
Żadnego	1	2	3	4	2
Jedno	8	13	11	12	10
Dwoje	50	49	49	49	50
Troje	23	22	21	19	23
Czworo	6	6	6	7	6
Pięcioro	2	2	2	2	2
Sześcioro	1	1	0	1	1
Siedmioro i więcej	1	1	1	1	0
Tyle, ile się zdarzy	6	2	3	3	2
Trudno powiedzieć	2	2	4	3	4

Chęć posiadania większej liczby dzieci wzrasta wraz z wiekiem respondentów. Ponadto za modelem rodziny wielodzietnej stosunkowo częściej niż pozostali opowiadają się mieszkańcy wsi, osoby gorzej wykształcone, uzyskujące najniższe dochody *per capita*, częściej uczestniczące w praktykach religijnych i deklarujące prawicowe poglądy polityczne (zob. tabele aneksowe).

Rodzina to – jak wynika z deklaracji respondentów – podstawowa wartość w polskim społeczeństwie. Mimo iż coraz częściej, jak się wydaje, deklaracje te nie znajdują przełożenia na rzeczywistość (choćby w postaci faktycznych decyzji matrymonialnych czy prokreacyjnych), wartości rodzinne są silnie zakorzenione w mentalności Polaków. Zdecydowana większość społeczeństwa (88%) przedkłada życie w rodzinie ponad wszystkie inne formy współżycia między ludźmi. Niemal powszechna jest też chęć posiadania potomstwa. Bezdzielnosć preferuje zaledwie 2% ankietowanych.

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Ludzie kierują się różnymi wartościami w życiu. Z podanej na karcie listy proszę wskazać nie więcej niż pięć wartości, które uważa Pan(i) za najważniejsze w swoim codziennym życiu. 1 - Dobrobyt, bogactwo; 2 - Grono przyjaciół; 3 - Kontakt z kulturą; 4 - Możliwość udziału w demokratycznym życiu społeczno-politycznym; 5 - Pomyślność ojczyzny; 6 - Praca zawodowa; 7 - Spokój; 8 - Sukces, sława; 9 - Szacunek innych ludzi

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem	18	39	11	6	19	44	46	3	43
Płeć									
Mężczyźni	21	41	11	7	20	50	43	4	41
Kobiety	15	37	11	4	18	39	48	2	45
Wiek									
18-24 lata	22	64	12	7	15	52	29	7	39
25-34	23	52	10	6	20	55	42	1	40
35-44	17	40	13	8	13	54	42	2	36
45-54	15	33	9	4	17	54	53	3	46
55-64	17	30	13	6	22	36	48	4	47
65 lat i więcej	13	19	8	3	27	15	58	2	48
Miejsce zamieszkania									
Wieś	19	35	8	4	18	46	48	4	46
Miasto do 20 tys.	24	48	12	8	23	37	45	2	47
20-100 tys.	15	35	9	5	18	42	45	3	41
101-500 tys.	18	48	13	7	16	46	41	2	39
501 tys.i więcej mieszk.	11	38	15	8	24	47	48	1	38
Wykształcenie									
Podstawowe	17	33	10	3	19	28	52	4	46
Zasadnicze zawodowe	21	38	8	5	21	51	47	3	43
Średnie	16	43	12	8	20	51	44	2	44
Wyższe	15	45	14	7	14	46	37	2	36
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	13	49	14	9	15	43	39	2	41
Prac.umysł.niż.szczebła	12	56	16	6	9	61	35	1	34
Pracownicy fiz.- umysł.	22	44	9	3	23	63	39	4	37
Robotnicy wykwalifikowani	14	47	8	7	22	64	49	2	41
Robotnicy niewykwalifik.	20	47	10	7	10	70	45	6	34
Rolnicy	21	30	6	8	26	48	44	2	46
Pracujący na własny rach.	31	22	3	8	17	49	47	4	43
Bierni zawodowo									
Renciści	21	28	8	6	24	21	55	3	53
Emeryci	14	24	11	5	25	23	54	2	48
Uczniowie i studenci	24	63	15	6	18	35	25	8	41
Bezrobotni	24	44	11	4	13	62	41	3	36
Gospodynie domowe i inni	15	32	6	2	14	36	67	3	56
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	13	44	11	4	15	54	44	3	45
spółce właścicieli									
prywatnych i państwa	17	56	10	11	16	57	41	1	36
sekt. pryw. poza rolnict.	19	44	12	7	19	61	42	4	36
prywatnym gosp. rolnym	22	28	7	9	26	48	45	3	43
Dochoły na jedną osobę									
Do 300 zł	19	30	12	2	11	52	58	3	43
301-500	16	38	7	3	15	55	50	1	47
501-900	17	37	14	7	25	40	48	2	44
901-1200	11	37	9	5	23	41	49	4	50
Powyżej 1200 zł	12	41	10	5	14	47	43	2	39
Ocena własnych war. mater.									
Złe	21	32	9	6	16	43	47	1	48
Średnie	17	37	10	5	20	42	49	4	41
Dobre	17	46	13	6	21	48	41	3	42
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	11	28	22	4	24	26	48	2	44
Raz w tygodniu	16	36	11	6	24	42	46	3	44
1-2 razy w miesiącu	28	48	9	4	10	52	44	4	43
Kilka razy w roku	16	44	6	6	15	51	44	3	40
W ogóle nie uczestniczy	18	40	14	5	15	40	54	1	40
Poglądy polityczne									
Lewica	15	43	15	3	19	47	49	2	50
Centrum	21	41	11	7	19	51	50	4	41
Prawica	15	39	11	7	24	42	41	3	41
Trudno powiedzieć	19	35	7	3	13	39	48	3	43

(continued)

Tabela 1 (cd.). Ludzie kierują się różnymi wartościami w życiu. Z podanej na karcie listy proszę wskazać nie więcej niż pięć wartości, które uważa Pan(i) za najważniejsze w swoim codziennym życiu. 10 - **Szczęście rodzinne**; 11 - Uczciwe życie; 12 - Wiara religijna; 13 - Wolność głoszenia własnych poglądów; 14 - Wykształcenie; 15 - Zachowanie dobrego zdrowia; 16 - Życie pełne przygód i wrażeń

	10	11	12	13	14	15	16	Liczba osób
Ogółem	78	46	27	11	18	59	4	1130
Płeć								
Mężczyźni	72	44	24	13	17	54	6	534
Kobiety	83	48	30	9	19	63	2	596
Wiek								
18-24 lata	73	41	20	11	35	46	8	165
25-34	82	38	20	9	22	58	7	213
35-44	80	45	22	16	19	61	6	164
45-54	79	47	22	13	11	60	4	215
55-64	74	52	30	14	12	60	1	179
65 lat i więcej	78	55	50	5	11	68	0	193
Miejsce zamieszkania								
Wieś	76	46	34	6	15	54	3	428
Miasto do 20 tys.	73	49	26	10	11	60	3	148
20-100 tys.	84	47	24	17	20	62	5	217
101-500 tys.	76	41	20	16	19	64	9	176
501 tys.i więcej mieszk.	81	48	24	12	29	64	4	161
Wykształcenie								
Podstawowe	73	52	36	8	12	60	3	303
Zasadnicze zawodowe	75	46	29	11	12	53	6	290
Średnie	81	45	23	10	21	59	4	382
Wyższe	84	39	17	20	34	68	5	155
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	85	40	12	21	33	68	5	107
Prac.umysł.niż.szczebła	90	36	17	11	17	74	7	88
Pracownicy fiz.- umysł.	76	48	23	16	23	50	7	86
Robotnicy wykwalifikowani	73	44	19	11	14	51	7	118
Robotnicy niewykwalifik.	72	43	26	9	7	53	10	47
Rolnicy	70	45	34	10	15	53	3	60
Pracujący na własny rach.	83	40	27	17	24	54	10	39
Bierni zawodowo								
Renciści	74	48	39	7	6	60	0	72
Emeryci	76	54	43	7	12	64	0	271
Uczniowie i studenci	72	39	22	15	46	42	8	80
Bezrobotni	80	49	12	10	17	55	4	97
Gospodynie domowe i inni	88	51	31	5	9	68	4	63
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	84	43	17	16	20	67	5	168
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	76	40	18	14	24	58	7	105
sekt. pryw. poza rolnict.	78	43	22	13	19	52	9	213
prywatnym gosp. rolnym	73	44	32	10	16	52	4	57
Dochody na jedną osobę								
Do 300 zł	80	51	29	6	15	51	3	62
301-500	83	38	30	11	11	57	2	117
501-900	77	45	32	8	12	57	3	232
901-1200	81	46	31	16	16	59	2	141
Powyżej 1200 zł	84	55	14	13	31	70	6	126
Ocena własnych war. mater.								
Złe	76	45	29	7	13	67	2	241
Średnie	79	47	31	12	16	57	4	494
Dobre	79	47	22	12	24	57	6	395
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	74	49	66	4	17	49	0	61
Raz w tygodniu	78	46	37	9	17	57	3	588
1-2 razy w miesiącu	83	46	15	8	19	63	4	174
Kilka razy w roku	78	45	9	14	23	66	9	205
W ogóle nie uczestniczy	74	49	5	26	15	58	9	102
Poglądy polityczne								
Lewica	78	47	13	15	18	60	5	172
Centrum	79	43	20	8	20	57	5	266
Prawica	81	48	32	16	20	58	3	415
Trudno powiedzieć	72	47	35	4	14	62	4	278

Tabela 2. Jak Pan(i) sądzi, czy człowiekowi potrzebna jest rodzina, żeby rzeczywiście był szczęśliwy, czy raczej uważa Pan(i), że bez rodziny można żyć równie szczęśliwie? 1 - Człowiekowi potrzebna jest rodzina, żeby rzeczywiście był szczęśliwy; 2 - Bez rodziny można żyć równie szczęśliwie

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	92	6	2	1135
Płeć				
Mężczyźni	90	7	2	538
Kobiety	94	5	1	598
Wiek				
18-24 lata	92	6	2	166
25-34	88	9	3	215
35-44	92	6	2	164
45-54	93	6	1	217
55-64	92	7	1	179
65 lat i więcej	95	3	1	194
Miejsce zamieszkania				
Wieś	95	4	1	432
Miasto do 20 tys.	91	6	3	148
20-100 tys.	91	8	1	217
101-500 tys.	84	12	4	177
501 tys.i więcej mieszk.	94	5	1	161
Wykształcenie				
Podstawowe	94	5	2	306
Zasadnicze zawodowe	91	6	3	292
Średnie	92	7	2	382
Wyższe	90	9	1	155
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	88	9	4	107
Prac.umysł.niż.szczebła	88	11	1	88
Pracownicy fiz.- umysł.	91	7	2	86
Robotnicy wykwalifikowani	88	9	3	118
Robotnicy niewykwalifik.	91	8	2	49
Rolnicy	93	7	0	60
Pracujący na własny rach.	100	0	0	39
Bierni zawodowo				
Renciści	93	7	0	72
Emeryci	95	4	2	272
Uczniowie i studenci	94	4	3	81
Bezrobotni	89	7	3	99
Gospodynie domowe i inni	95	5	0	63
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	88	9	3	168
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	92	7	1	105
sekt. pryw. poza rolnict.	90	8	2	213
prywatnym gosp. rolnym	90	10	0	58
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	93	6	1	62
301-500	89	9	2	118
501-900	96	3	1	232
901-1200	95	5	0	141
Powyżej 1200 zł	89	8	3	126
Ocena własnych war. mater.				
Złe	90	7	3	244
Średnie	91	7	1	494
Dobre	94	4	2	397
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	95	5	0	61
Raz w tygodniu	95	4	1	592
1-2 razy w miesiącu	94	5	1	174
Kilka razy w roku	87	9	4	205
W ogóle nie uczestniczy	81	15	4	103
Poglądy polityczne				
Lewica	86	12	1	172
Centrum	91	7	2	266
Prawica	95	4	1	415
Trudno powiedzieć	92	5	4	282

Tabela 3. Czy mógłby/mogłaby Pan(i) powiedzieć o sobie, że jest Pan(i) człowiekiem rodzinnym, który najchętniej spędza czas z rodziną, czy raczej nie? 1 - Zdecydowanie jestem człowiekiem rodzinnym; 2 - Raczej jestem człowiekiem rodzinnym; 3 - Raczej nie jestem człowiekiem rodzinnym; 4 - Zdecydowanie nie jestem człowiekiem rodzinnym

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	66	29	3	1	1	1135
Płeć						
Mężczyźni	55	38	5	1	2	538
Kobiety	77	21	1	0	0	598
Wiek						
18-24 lata	41	47	10	2	1	166
25-34	55	38	3	1	2	215
35-44	67	29	2	0	1	164
45-54	73	23	3	0	0	217
55-64	75	23	1	1	1	179
65 lat i więcej	84	15	1	0	0	194
Miejsce zamieszkania						
Wieś	68	29	2	0	1	432
Miasto do 20 tys.	62	31	2	2	1	148
20-100 tys.	64	29	6	0	0	217
101-500 tys.	71	23	3	1	3	177
501 tys. i więcej mieszk.	64	32	3	2	0	161
Wykształcenie						
Podstawowe	67	28	4	0	1	306
Zasadnicze zawodowe	68	30	2	0	1	292
Średnie	65	30	4	1	1	382
Wyższe	67	27	4	2	1	155
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	69	25	2	3	1	107
Prac.umysł.niż.szczebła	59	32	6	0	3	88
Pracownicy fiz.- umysł.	66	24	8	0	2	86
Robotnicy wykwalifikowani	55	41	3	0	1	118
Robotnicy niewykwalifik.	61	32	7	0	0	49
Rolnicy	63	37	0	0	0	60
Pracujący na własny rach.	62	36	2	0	0	39
Bierni zawodowo						
Renciści	62	31	1	2	4	72
Emeryci	81	18	1	0	0	272
Uczniowie i studenci	40	52	7	1	0	81
Bezrobotni	59	32	5	1	3	99
Gospodynie domowe i inni	90	10	0	0	0	63
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	70	26	3	1	1	168
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	62	27	6	2	3	105
sekt. pryw. poza rolnict.	56	38	5	0	1	213
prywatnym gosp. rolnym	60	40	0	0	0	58
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	79	17	2	2	0	62
301-500	63	33	4	0	1	118
501-900	69	27	3	0	0	232
901-1200	69	26	3	0	2	141
Powyżej 1200 zł	67	28	2	2	1	126
Ocena własnych war. mater.						
Złe	63	32	4	0	1	244
Średnie	66	29	3	1	1	494
Dobre	68	27	3	1	1	397
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	87	13	0	0	0	61
Raz w tygodniu	70	27	2	1	0	592
1-2 razy w miesiącu	61	33	3	0	3	174
Kilka razy w roku	59	34	6	0	1	205
W ogóle nie uczestniczy	51	36	8	3	2	103
Poglądy polityczne						
Lewica	60	35	3	2	0	172
Centrum	65	31	3	1	1	266
Prawica	66	29	3	0	1	415
Trudno powiedzieć	71	23	3	0	2	282

Tabela 4. Niezależnie od tego, w jakiego typu związku żyje Pan(i) obecnie, jaką formę życia uznał(a)by Pan(i) dla siebie za najlepszą? Czy chciał(a)by Pan(i) żyć: 1 - samotnie; 2 - w dużej rodzinie, wielopokoleniowej (dziadkowie, rodzice, dzieci); 3 - w małej rodzinie składającej się z rodziców i dzieci; 4 - w małżeństwie bez dzieci; 5 - sam(a) wychowując dziecko lub dzieci; 6 - w stałym związku partnerskim z osobą odmiennej płci; 7 - w tymczasowym związku partnerskim z osobą odmiennej płci lub w innej formie (%)

	1	2	3	4	5	6	7	Liczba osób
Ogółem	2	26	62	3	0	7	1	1134
Płeć								
Mężczyźni	3	23	64	2	0	8	1	538
Kobiety	2	28	60	3	0	6	1	597
Wiek								
18-24 lata	1	24	62	1	0	12	0	165
25-34	2	21	69	0	0	8	1	215
35-44	1	20	70	0	0	7	1	164
45-54	2	21	64	4	0	7	2	217
55-64	3	27	57	7	0	5	1	179
65 lat i więcej	4	41	48	5	0	3	0	194
Miejsce zamieszkania								
Wieś	1	32	59	1	0	6	1	432
Miasto do 20 tys.	4	20	66	3	0	8	0	148
20-100 tys.	2	17	65	4	0	9	1	216
101-500 tys.	3	28	58	3	0	6	1	177
501 tys. i więcej mieszk.	2	22	64	4	0	7	1	161
Wykształcenie								
Podstawowe	4	29	55	5	0	6	1	305
Zasadnicze zawodowe	2	26	59	3	0	8	1	292
Średnie	2	24	65	2	0	7	1	382
Wyższe	1	23	69	1	0	6	0	155
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	1	19	74	0	0	6	1	107
Prac.umysł.niż.szczebła	1	27	67	1	0	4	0	88
Pracownicy fiz.- umysł.	0	25	63	2	0	10	0	86
Robotnicy wykwalifikowani	1	20	63	4	1	10	2	118
Robotnicy niewykwalifik.	7	21	58	7	0	7	0	49
Rolnicy	0	35	56	0	0	9	0	60
Pracujący na własny rach.	0	39	59	0	0	2	0	39
Bierni zawodowo								
Renciści	5	25	62	5	0	3	0	72
Emeryci	4	31	55	6	0	4	1	272
Uczniowie i studenci	0	23	64	0	0	13	0	80
Bezrobotni	6	16	66	0	0	7	4	99
Gospodynie domowe i inni	0	29	59	0	0	12	0	63
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	1	22	68	1	0	8	0	168
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	2	16	72	3	0	6	1	105
sekt. pryw. poza rolnict.	1	24	64	2	0	8	0	213
prywatnym gosp. rolnym	2	35	56	0	0	8	0	58
Dochody na jedną osobę								
Do 300 zł	2	18	72	0	0	6	2	62
301-500	1	30	57	1	0	11	1	118
501-900	1	24	61	5	0	8	1	232
901-1200	4	28	55	8	0	4	0	141
Powyżej 1200 zł	2	24	63	5	0	5	1	126
Ocena własnych war. mater.								
Złe	4	27	56	3	0	7	2	244
Średnie	2	23	63	4	0	7	0	494
Dobre	1	28	63	2	0	6	0	396
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	4	32	55	3	0	6	1	61
Raz w tygodniu	2	29	60	2	0	5	1	592
1-2 razy w miesiącu	1	22	69	2	0	6	0	174
Kilka razy w roku	2	19	61	5	0	11	2	205
W ogóle nie uczestniczy	6	19	62	3	0	9	1	102
Poglądy polityczne								
Lewica	1	27	58	5	0	7	1	172
Centrum	2	19	70	2	0	7	1	266
Prawica	2	27	60	3	0	8	0	415
Trudno powiedzieć	4	28	59	3	0	5	1	281

Tabela 5. Niezależnie od tego, jaki jest Pana(i) stan cywilny, w jakim jest Pan(i) wieku, a także czy ma Pan(i) dzieci czy też nie, proszę powiedzieć - ile dzieci chciał(a)by Pan(i) mieć w swoim życiu?

(%)

	Żadnego	Jedno dziecko	Dwoje	Troje	Czworo	Pięcioro i więcej	Tyle, ile się zdarzy	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	2	10	50	23	6	3	2	4	1135
Płeć									
Mężczyźni	2	10	50	21	6	3	3	4	538
Kobiety	2	10	51	24	6	2	2	3	598
Wiek									
18-24 lata	3	9	66	15	2	0	1	4	166
25-34	2	11	56	17	5	3	2	5	215
35-44	2	8	47	26	6	2	3	5	164
45-54	0	13	48	26	6	2	3	3	217
55-64	4	11	46	25	6	5	2	2	179
65 lat i więcej	1	9	40	27	12	5	2	4	194
Miejsce zamieszkania									
Wieś	0	7	45	27	10	4	3	4	432
Miasto do 20 tys.	3	11	52	19	4	4	1	6	148
20-100 tys.	2	13	53	23	3	1	0	5	217
101-500 tys.	4	11	51	19	5	4	4	2	177
501 tys. i więcej mieszk.	4	12	58	18	4	0	3	0	161
Wykształcenie									
Podstawowe	2	11	39	26	8	5	2	7	306
Zasadnicze zawodowe	1	8	55	19	9	2	3	3	292
Średnie	3	10	55	24	2	2	2	2	382
Wyższe	2	13	54	18	8	2	1	3	155
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	3	13	52	21	5	0	1	3	107
Prac.umysł.niż.szczebła	0	9	60	25	1	3	1	2	88
Pracownicy fiz.- umysł.	0	13	53	22	7	2	3	0	86
Robotnicy wykwalifikowani	2	8	56	18	4	3	5	3	118
Robotnicy niewykwalifik.	4	10	53	16	1	2	0	14	49
Rolnicy	0	4	26	46	13	4	3	4	60
Pracujący na własny rach.	0	6	60	24	5	2	3	0	39
Bierni zawodowo									
Renciści	7	8	37	15	9	10	3	10	72
Emeryci	2	9	46	25	9	4	2	3	272
Uczniowie i studenci	1	8	68	13	3	1	1	3	81
Bezrobotni	4	18	50	20	3	1	0	5	99
Gospodynie domowe i inni	0	11	45	29	10	0	3	3	63
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	1	12	54	22	5	1	2	3	168
spółce właścicieli									
prywatnych i państwa	5	17	54	11	6	2	2	3	105
sekt. pryw. poza rolnict.	0	6	58	24	3	2	3	4	213
prywatnym gosp. rolnym	0	4	25	44	14	4	3	6	58
Dochody na jedną osobę									
Do 300 zł	2	9	42	24	11	5	3	3	62
301-500	2	11	50	23	5	4	5	1	118
501-900	1	8	49	26	7	4	2	3	232
901-1200	1	9	53	27	4	0	3	2	141
Powyżej 1200 zł	1	12	63	19	1	2	2	1	126
Ocena własnych war. mater.									
Złe	1	15	42	22	7	4	4	4	244
Średnie	3	7	50	24	7	3	2	4	494
Dobre	1	11	56	21	4	2	1	3	397
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	4	1	42	23	13	9	6	1	61
Raz w tygodniu	1	10	45	27	8	4	2	4	592
1-2 razy w miesiącu	2	6	64	22	3	0	1	2	174
Kilka razy w roku	1	12	59	16	4	2	3	3	205
W ogóle nie uczestniczy	5	18	47	11	5	2	4	8	103
Poglądy polityczne									
Lewica	4	12	57	19	3	2	0	3	172
Centrum	2	9	51	26	5	2	2	4	266
Prawica	2	11	50	25	6	3	3	0	415
Trudno powiedzieć	1	10	46	18	9	4	2	9	282